

УДК 343.98:343.343.6(477)

Бегалов Є. П. – здобувач науково-дослідної лабораторії з проблем експертно-криміналістичного забезпечення навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Проаналізовано методологічні засади наукового дослідження особливостей розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України. Визначено комплекс наукових методів, використання яких спрямоване на теоретичне розв'язання проблем практики розслідування в зазначеній сфері.

Ключові слова: методологія, метод, кримінальне провадження, досудове розслідування, незаконне переправлення осіб через державний кордон, слідчий, спеціальні знання.

Головною тенденцією сучасних світових міграційних процесів є стрімке зростання швидкості переміщень населення, спричинене локальними збройними конфліктами, економічними негараздами, ускладненням екологічної ситуації в окремих регіонах. Це стимулює зростання та розвиток міжнародної транснаціональної злочинності, підпільний ринок праці, примусової експлуатації людей, поширення наркотиків, епідеміологічних та інфекційних захворювань. З огляду на складне економічне та соціальне становище в Україні, незаконна міграція набула загрозливих масштабів для національної безпеки.

Організація нелегальної міграції є одним із найприбутковіших видів злочинної діяльності. Останніми роками значного поширення набуло незаконне переправлення через державний кордон як громадян України, так і іноземців, які з певних причин перебували на території нашої держави. Так, 2016 року за злочини, пов'язані з організацією незаконного переправлення людей через державний кордон України, було засуджено 119 осіб.

Дослідження проблем розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних із порушенням державного кордону, здійснювали І. В. Аверін, Л. Д. Самигін, В. О. Сич, С. А. Чергінець. За часів незалежності України цим питанням було присвячено наукові доробки таких вітчизняних науковців, як А. З. Сорока «Незаконне переправлення іноземних громадян через державний кордон України», Л. Ю. Капітанчук «Особливості розслідування нелегальної міграції». Після набрання чинності у 2012 році нового Кримінального процесуального кодексу (КПК) України було опубліковано дисертаційне дослідження Л. С. Тальянчук «Криміналістичне дослідження документів, що посвідчують особу при перетині державного кордону України».

Задля забезпечення комплексності та повноти наукового дослідження поняття, змісту діяльності з виявлення та розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України потрібно визначити інструментарій, тобто окреслити коло методів дослідження.

Метою статті є визначення найбільш ефективних способів використання дослідницьких прийомів, спрямованих на вивчення проблем теоретико-правового й організаційно-тактичного характеру розслідування кримінальних правопорушень про незаконне переправлення осіб через державний кордон України.

Значення методології наукового пізнання полягає в тому, що вона дає змогу систематизувати весь обсяг наукового знання і забезпечити умови для розроблення подальших напрямів дослідження. Головним завданням методології наукового пізнання є синтез накопичених наукових знань, що надає можливість забезпечити використання досягнень розвитку науки на практиці [1, с. 14].

В науковій літературі є чимало визначень поняття «методологія» (від лат. *logos* – наука, знання, напрям пізнання) [2, с. 692]. Найбільш поширеними є філософські тлумачення, відповідно до яких методологія – це філософське вчення про методи пізнання та практику або перетворення дійсності [2, с. 691–692]. У юридичній науці методологію окреслюють як систему особливих методів-приймів, способів вивчення загальних закономірностей виникнення, становлення і розвитку державно-правових явищ [3, с. 20]. У теорії держави й права методологія – це наука про методи дослідження явищ як галузь знань, що вивчає засоби, передумови та принципи

організації теоретико-пізнавальної та практично-перетворюючої діяльності [4, с. 36]. У наукознавстві методологія постає теоретичною основою та способом організації пізнавального процесу, що характеризує пізнання в контексті його загальних форм, можливостей пізнавальних засобів і механізмів, які зумовлюють логічну послідовність наукового дослідження [5, с. 25].

Поняття «методологія», з огляду на визначення об'єкта, предмета та завдань дослідження особливостей розслідування кримінальних правопорушень про незаконне переправлення осіб через державний кордон України, визначають як впорядковану систему засобів, методів і форм пізнання. Процес пізнання, будучи процесом активного, творчого відтворення дійсності у свідомості людини в результаті її діяльного предметно-практичного ставлення до світу, є можливим лише за взаємодії людини з явищами дійсності.

Системоутворювальним елементом методології пізнання, її базовою категорією постає метод. У тлумачному словнику визначено як: спосіб пізнання явищ природи та суспільного життя; прийом або систему прийомів, які застосовують в певній галузі діяльності [6, с. 692].

У контексті юридичної науки також досліджують методологічний плюралізм, що передбачає можливість формування методології дослідження з урахуванням різних гносеологічних і методологічних основ [7, с. 50]. Водночас розв'язання питання про вибір методів дослідження завжди має відповідати специфіці теми, предметові, меті й завданням.

З огляду на викладене вище, методологічною основою було обрано такі методи: філософські (діалектичний і герменевтичний); загальнонаукові (формальної логіки – аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, моделювання); міждисциплінарні (конкретно-соціологічний і статистичний); спеціально-наукові (формально-юридичний та порівняльно-правовий).

За допомогою філософських методів визначають загальний підхід до мети й напрямів дослідження, відбору фактів, які потребують вивчення, а також до інтерпретації отриманих результатів. Діалектичний метод пізнання використовують як загальнофілософський, заснований на розумінні різноманіття світу, його закономірностей, взаємодії різних сторін явищ, розгляді світу як такого, що розвивається [8, с. 189].

Таким чином, за допомогою універсального діалектичного методу можна висвітлити криміналістичну характеристику незаконного переправлення осіб через державний кордон України, типові слідчі ситуації, особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій та застосування спеціальних знань у всій їх складності та суперечливості, що дає змогу визначити способи поліпшити процес розслідування кримінальних правопорушень зазначеної категорії.

До загальнонаукових методів пізнання зараховують аналіз і синтез, які передбачають уявне розчленування досліджуваного явища на складові та дослідження кожної з них окремо і навпаки. Зокрема, етапи розслідування, слідчі версії умовно можна розподілити на окремі ланки та дослідити їх окремо одна від одної, тобто здійснити аналіз. Синтез – це метод наукового пізнання, коли окремі елементи досліджуваного явища (криміналістичної характеристики) вивчають у їх єдності, що надає можливість сформувати цілісну картину кримінальних правопорушень, передбачених ст. 332 Кримінального кодексу (КК) України, а також визначити найбільш оптимальні шляхи їх розслідування, встановити осіб, причетних до їх учинення.

Аналіз і синтез відіграють важливу роль у процесі здійснення наукових пошуків і застосовуються на всіх його рівнях. Синтез доповнює аналіз та перебуває з ним у нерозривній єдності. Такий підхід дає змогу успішно досліджувати як теоретико-правові проблеми розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон, так і розв'язувати прикладні, суто практичні завдання.

У процесі здійснення досліджень щодо особливостей розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним переміщенням осіб через державний кордон України, на базі вже наявних знань існує можливість отримати нові знання, дійти нових висновків. Здійснювати науковий пошук від невідомого чи частково відомого до нового знання, висновку, можна, відповідно до сукупності узагальнених відомостей про конкретні факти, виокремлюючи загальні принципи, або, навпаки – базуючись на загальних відомостей, можна дійти висновку про окремі явища. Окреслений спосіб передбачає застосування індукції та дедукції. Індукція – це умовивід від фактів до загального твердження, а дедукція – це умовивід від загального твердження до фактів [9, с. 25]. Основою індукції є досвід,

експеримент і спостереження, під час яких збирають окремі факти, за допомогою вивчення й аналізу яких можна встановити загальні та повторювані риси низки явищ, що належать до певного класу. У дедукції на засадах загального знання, роблять висновок окремого характеру. Передумовою дедукції обов'язково має бути загальна думка. Якщо таку думку отримують у результаті індуктивного міркування, то дедукція доповнює індукцію, розширюючи обсяг знання [8, с. 622–623].

У контексті теми дослідження використання історико-правового методу дає змогу розкрити об'єктивні закономірності та тенденції розвитку наукової думки щодо особливостей діяльності слідчого загалом, а також розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 332 КК України зокрема.

Важливими для дослідження є спеціально-наукові методи, що дають змогу уникнути зведення наукового пошуку до простого коментування законодавства, методичних рекомендацій і практики їх застосування. За допомогою спеціально-наукових методів здійснюють аналіз ефективності протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з незаконним переміщенням осіб через державний кордон України.

Спеціально-наукові методи – це методи, розроблені конкретними науками. У контексті досліджуваної проблеми варто виокремити статистичний та конкретно-соціологічний методи.

Статистичний метод полягає в аналізуванні кількісних характеристик різних показників державно-правової дійсності й обробленні отриманої інформації з метою її використання з науковою та практичною метою. Такі статистичні вимірювання забезпечують визначення тенденції трансформації певних явищ. Статистика досліджує не поодинокі, а масові явища, а її головна функція полягає в постачанні інформації. Завдання статистичного дослідження передбачає узагальнення даних та встановлення закономірностей явищ у конкретних умовах місця та часу, які виявляють себе лише через подолання властивої одиничним елементам випадковості.

Використання статистичного методу спрямовано на встановлення тенденцій розслідування та розкриття кримінальних правопорушень, передбачених ст. 332 КК України, а також з'ясування інших кількісних показників, які є важливими для внесення коректив до законодавства і практики його застосування з

метою покращення методики розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України.

Важливу роль у здійсненні наукового дослідження відіграє конкретно-соціологічний метод. Він передбачає базування розроблених рекомендацій на ґрунтовному вивченні та врахуванні усіх соціальних факторів. Цей метод використовують для пошуку оптимальних варіантів використання тактичних прийомів (наприклад, під час розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон), визначення алгоритму використання найбільш ефективних слідчих (розшукових) дій, використання спеціальних знань тощо.

У контексті соціології виокремлюють два основні методи опитування – інтерв'ювання та анкетування. Так, було проведено опитування у формі анкетування з питань, які стосуються розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України.

Ще однією групою методів наукового пізнання, що стали методологічним підґрунтям статті, є окремі спеціально-наукові методи. Догматичний (формально-юридичний) метод передусім використовують для вивчення та пояснення самого процесу досудового розслідування в контексті розслідування означених кримінальних правопорушень. Цей метод надає можливість проаналізувати, описати та узагальнити положення чинного законодавства, які регламентують процесуальний порядок: проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, визначення взаємодії слідчих та інших суб'єктів кримінального процесу, окреслення особливостей використання спеціальних знань тощо.

Важливу роль у здійсненні наукового пошуку відіграв також метод тлумачення норм права. Тлумачення правових норм – це ефективний і єдиний засіб правильного і поглибленого пізнання дійсного змісту правових норм. У правовому регулюванні роль тлумачень норм права обмежується «правильним розумінням норми права та його розгорнутим, обґрунтованим роз'ясненням іншим суб'єктам права» [10, с. 80]. Окреслений метод наукового пізнання застосовують з метою визначення змісту КПК України, Закону України «Про судову експертизу», інших положень законодавства в їх системному зв'язку.

У процесі використання порівняльно-правового методу варто обов'язково дотримуватися певних правил: порівнювати потрібно обов'язково однорідні, однопорядкові та односистемні об'єкти, що мають забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків [11, с. 40]. Водночас значення порівняльного методу полягає не стільки у відкритті нових фактів, скільки в науковому поясненні вже знайдених.

З метою досягнення максимальної всебічності, об'єктивності дослідження, забезпечення обґрунтованості та переконливості наукових результатів використовують також інші методи наукового пізнання у їх взаємозв'язку і взаємозалежності. Не викликає сумнівів судження І. В. Манжул, що ефективність наукових досліджень залежить від комплексності підходу до розгляду та пізнання певного явища, процесу, що зумовлена наявністю взаємозв'язків і взаємозалежностей сторін і властивостей явищ правової реальності. Чим складнішою є правова реальність, тим більш різноманітними є прийоми. Так, застосування декількох методів істотно підвищує надійність, верифікованість отриманих відомостей [12, с. 16].

Особливу роль у дослідженні розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України відіграє метод юридичного моделювання, адже одним із головних завдань постає розроблення пропозицій щодо змін до чинного кримінального процесуального законодавства та інших нормативно-правових актів України, а також врахування розроблених пропозицій під час доопрацювання чинного законодавства з метою покращення методики розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон.

У процесі здійснення слідчої діяльності, суб'єкт розслідування використовує різні методи і засоби наукового (теоретичні розроблення криміналістики) та практичного пізнання (аналіз і синтез, побудова і перевірка версій, моделювання тощо). Важливе місце серед них посідають евристичні методи пізнання розслідуваної події. Евристичний метод ґрунтується на базі даних, досвіді роботи у сфері слідчої діяльності, логічному мисленні, інтуїції слідчого та інших професійних якостях, набутих з досвідом.

У діяльності слідчого в процесі розслідування кримінальних правопорушень, окрім вирішення розумових задач із

використанням творчого підходу до ситуації, прийнято виокремлювати застосування алгоритмів. Погоджуємось з думкою Г. Л. Грановського, що рекомендації криміналістичної науки мають поєднуватись з евристикою та точними правилами – алгоритмами [13, с. 167–170]. Евристичний підхід під час побудови методики розслідування злочинів дає змогу розглядати його як складний, творчий, пізнавальний процес, де використання алгоритму є допоміжною складовою, а програмування – процесом раціоналізації розслідування, що охоплює і алгоритмізацію та застосування евристики [14, с. 162].

У науковій літературі часто досліджують формалізацію процесу розслідування шляхом утворення та запровадження відповідних програм і алгоритмічних схем, метою яких є надання співробітникам слідчих органів допомоги в отриманні нових у процесі знань у кримінальній справі та збільшенні ефективності в організації розслідування конкретного злочинного вияву.

Варто зазначити, що застосування криміналістичних алгоритмів або програм, які можна розробляти в методиках розслідування окремих видів злочинів, зазвичай відбувається під час розслідування однотипних (шаблонних) справ або таких, що потребують вибору з-поміж уже відомих способів, які вирішують програмно та алгоритмічно [14, с. 161].

На думку В. А. Журавля, програма й алгоритм, розроблені слідчим, не можуть бути вичерпними, оскільки слідчий у своїй пізнавальній діяльності переживає значну кількість різноманітних ситуацій, кожна з яких потребує індивідуального (творчого) підходу. Застосування алгоритмічних схем і програм вимагають від нього значних інтелектуальних зусиль [15, с. 193]. Саме через відповідний рівень абстракції криміналістична методика не може претендувати на повну «технологічність», тобто цілковито формалізувати виконання завдань розслідування, а тому вагомим залишається творчий (евристичний) підхід [15, с. 197].

Задля узагальнення суттєвих ознак певних предметів і явищ та отримання цілісного уявлення про них використовують метод абстрагування. Так, Д. В. Гребельський зазначає, що абстрагування передбачає, що необхідно відволіктися від багатства змісту конкретного явища та з'ясувати типове, найбільш характерне і суттєве в ньому, визначити закон існування явища, тобто розкрити категорію. Сам процес визначення понять як важлива складова

наукової діяльності є результатом абстрагування [16, с. 35]. Таким чином, цей метод відіграє значну роль під час опрацювання категоріально-понятійного апарату в контексті окремих категорій криміналістики («типові слідчі ситуації», «слідчі версії», «тактичні операції»), спеціальних знань («інспектор-криміналіст», «судова експертиза») тощо.

Отже, нами висвітлено головні пізнавальні засоби дослідження особливостей розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України. З огляду на багатоманітність розглянутих нами методів і підходів, можна стверджувати, що сучасна кримінальна процесуальна наука базується на систематично оновлюваній методології, спрямованій на теоретичне розв'язання проблем повсякденної практики розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України. Комплексне використання широкого кола наукових методів уможливить всебічне дослідження теоретичних і практичних засад розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 332 КК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. / І. С. П'ятницька-Позднякова. – Київ : ЦНЛ, 2003. – 116 с.
2. Словник української мови : в 11 т. – Київ : Наук. думка, 1973. – Т. 4. – 840 с.
3. Марченко М. Н. Общая теория государства и права: академический курс / М. Н. Марченко. – М. : Зерцало-М, 2001. – Т. 1. – 656 с.
4. Зайчук О. В. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
5. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Харків : Право, 2009. – 584 с.
6. Тлумачний словник української мови: близько 10 000 слів / уклад. Л. О. Ващенко та ін. – Київ : Довіра, 2012. – 485 с.
7. Дубов Г. О. Плюралізм правової методології: зміст, особливості інтерпретацій та умов формування юридичної науки

на сучасному етапі розвитку / Г. О. Дубов // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 48–51.

8. Философия : учебник / под ред. А. Ф. Зотова, В. В. Миронова, А. В. Разина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Академ. проект ; Трикта, 2004. – 688 с.

9. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права : навч. посіб. / Ю. А. Ведерніков, А. В. Папірна. – Київ : Знання, 2008. – 333 с.

10. Власов Ю. Л. Тлумачення норм права / Ю. Л. Власов, В. Н. Нагребельний // Юридична енциклопедія. – Київ : Укр. енцикл., 2004. – Т. 6. – 768 с.

11. Северова О. С. Представництво за римським приватним правом та його рецепція у сучасному цивільному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. С. Северова. – Одеса : Одес. нац. юрид. акад., 2003. – 194 с.

12. Манжул І. В. Визначення методів пізнання в науковій літературі / І. В. Манжул // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 11. – С. 11–17.

13. Грановский Г. Л. Эвристические начала в деятельности эксперта / Г. Л. Грановский // Криминалистика и судебная экспертиза. – 1973. – Вып. 10. – С. 165–171.

14. Колодіна А. С. Принципи криміналістичної методики у діяльності з розслідування злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / А. С. Колодіна. – Одеса, 2016. – 216 с.

15. Журавель В. А. Проблеми алгоритмізації та програмування розслідування злочинів / В. А. Журавель // Вісник Академії правових наук України. – 2008. – № 2. – С. 191–199.

16. Гребельский Д. В. О разработке научных основ оперативно-розыскной деятельности / Д. В. Гребельский // Вопросы совершенствования оперативной работы : тр. Омской высш. шк. милиции. – Омск, 1973. – С. 33–42.

REFERENCES

1. Piatnytska-Pozdniakova, I.S. (2003). *Osnovy naukovykh doslidzen u vyshchii shkoli [Fundamentals of research in higher education]*. Kyiv: TsNL [in Ukrainian].

2. *Slovnnyk ukraïnskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]*. (Vols. 11). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian].

3. Marchenko, M.N. (2001). *Obscaia teoriia gosudarstva i prava [General theory of state and law: academic course]*. Moscow: Zercalo-M [in Russian].

4. Zaichuk, O.V., & Onishchenko, N.M. (2006). *Teoriia derzhavy i prava Akademichnyi kurs [Theory of state and law. Academic course]*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
5. Tsvik, M.V., Petryshyn, O.V., & Avramenko, L.V. (et al.). (2009). *Zahalna teoriia derzhavy i prava [General theory of state and law]*. M.V. Tsvika, & O.V. Petryshyn (Ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
6. Vashchenko, L.O. (et al.). (2012). *Tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Interpretative dictionary of the Ukrainian language]*. Kyiv: Dovira [in Ukrainian].
7. Dubov, H.O. (2011). Pliuralizm pravovoi metodolohii: zmist, osoblyvosti interpretatsii ta umov formuvannia yurydychnoi nauky na suchasnomu etapi rozvytku [Pluralism of legal methodology: content, peculiarities of interpretations and conditions for the formation of legal science at the present stage of development]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava, Journal of the Kyiv University of Law*, 1, 48-51 [in Ukrainian].
8. Zotova, A.F., Mironova, V.V., & Razina, A.B. (Ed.). (2004). *Filosofiiia [Philosophy]* (2nd ed., rev.). Moscow: Akadem. Proekt; Triksta [in Russian].
9. Vediernikov, Yu.A., & Papirna, A.V. (2008). *Teoriia derzhavy i prava [Theory of state and law]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
10. Vlasov, Yu.L., & Nahrebelnyi, V.N. (2004). Tlumachennia norm prava [Interpretation of the rules of law]. *Yurydychna entsyklopediia, Legal Encyclopedia*. (Vols. 6). Kyiv: Ukr. Entsycl. [in Ukrainian].
11. Severova, O.S. (2003). *Predstavnytstvo za rymсьkym pryvatnym pravom ta yoho retseptsiia u suchasnomu tsyvilnomu pravi Ukrainy [Representation under Roman private law and its reception in modern civil law of Ukraine]*. Odesa: Odes. nats. yuryd. akad. [in Ukrainian].
12. Manzhul, I.V. (2012). Vyznachennia metodiv piznannia v naukovi literaturi [Determination of methods of cognition in scientific literature]. *Biuletyn Ministerstva yustytysii Ukrainy, Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine*, 11, 11-17 [in Ukrainian].
13. Hranovskiy, H.L. (1973). Evristicheskie nachala v deiatelnosti iksperta [Heuristic principles in the activity of an expert]. *Kriminalistika i sudebnaia ekspertiza, Forensics and forensic examination*, 10, 165-171 [in Russian].
14. Kolodina, A.S. (2016). *Pryntsypy kryminalistychnoi metodyky u diialnosti z rozsliduvannia zlochyniv [Principles of Forensic Methodology in Crime Investigation]*. Odesa [in Ukrainian].
15. Zhuravel, V.A. (2008). Problemy alhorytmizatsii ta prohramuvannia rozsliduvannia zlochyniv [Problems of algorithmization and programming of crime investigation]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy, Herald of the Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 2, 191-199 [in Ukrainian].
16. Grebelskii, D.V. (1973). O razrabotke nauchnykh osnov operativno-rozysknoi deiatelnosti [On the development of the scientific foundations of operational-search activity]. *Voprosy sovershenstvovaniia operativnoi raboty, Issues of improving operational work*. Omsk [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 20.10.2017

Biehalov Ye. – *Researcher of the Laboratory on the Problems of Expert-Forensic Provision of the Educational and Research Institute No. 2 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine*

Methodology of Research of the Investigation of the Illegal Human Trafficking across the State Border of Ukraine

The methodological principles of scientific research of the peculiarities of investigation of illegal transfer of persons across the state border of Ukraine are described. A set of scientific methods, the use of which is aimed at the theoretical solution to the problems of the daily practice of investigating the illegal transfer of persons across the state border of Ukraine, is determined.

In order to ensure the comprehensiveness and completeness of the scientific research of the concept, the content of the activities to detect and investigate the illegal transfer of persons across the state border of Ukraine, the toolkit, that is, the range of research methods that will form the methodological basis of the dissertation research, will be determined. It is established that in the process of conducting investigative activities, the subject of the investigation uses various methods and means of scientific (theoretical developments of criminology) and practical knowledge (analysis and synthesis, construction and verification of versions, modeling, etc.). One of the main is the heuristic methods of knowing the investigated event. The heuristic method is based on the data base, the experience of work in the field of investigative activities, logical thinking, intuition of the investigator and other professional qualities gained during the implementation of this activity.

It is concluded that modern criminal procedural science is based on systematically updated methodology, which is aimed at the theoretical solution of the problems of the daily practice of investigating the illegal transfer of persons across the state border of Ukraine. It is the complex use of a wide range of scientific methods that will enable a comprehensive study of the theoretical and practical principles of investigation of criminal offenses under Art. 332 of the Criminal Code of Ukraine.

Keywords: methodology, method, criminal proceedings, pre-trial investigation, illegal transfer of persons across the state border, investigator, special knowledge.